

25-31 Μαΐου 1996

ΘΕΑΤΡΟ ^{137H} ΚΡΙΤΙΚΗ

«ΑΝΘΡΩΠΙΝΗ ΦΩΝΗ» ΣΤΟ ΔΙΑΝΑ

Η ηθοποιός μας αποζημιώσε

Συχνό συνάντημα στις παραστάσεις του τελευταίου καιρού είναι να γίνεται η σκηνοθεσία αυτοσκοπός. Επισημαίνοντας το φαινόμενο δεν κάνω διάκριση σε καλή και κακή σκηνοθεσία. Αναφέρομαι στους σκηνοθετισμούς που επιβάλλονται στο έργο, είτε για να δηλώσει ο σκηνοθέτης την παρουσία του είτε γιατί το κείμενο έχει ανάγκη σκηνοθετικών τεχνασμάτων για να σταθεί σκηνικά. Η πρώτη περίπτωση, που την έχουμε δει να καταδυναστεύει πολλές παραστάσεις, ξεκινάει από ήπιο σύμπλωμα και κορυφώνεται με σαχλές και ενοχλητικές επεμβάσεις σε κλινικό παροξυσμό. Σήμερα, ωστόσο, θα σας απασχολήσω μ' ένα κρούσμα της κατανότης και συχνά δικαιωμένης περίπτωσης που η σκηνοθεσία καταγίνεται να στηρίζει ένα έργο με ασταθή δεδομένα. Η αγαθή αυτή πρόθεση, όμως, έφθασε στην υπερβολή. Κατέκλυσε το έργο με «στηρίγματα» τόσα που μας το κάλυψε απολύτως, ευτυχώς όμως όχι την ηθοποιό.

Αναφέρομαι στην παράσταση της «Ανθρώπινης φωνής» του Κοκτό, που παρουσίασε το θέατρο «Θέσεις» στο «Διάνα». Οι εμπνεύσεις του σκηνοθέτη Εβγένι Λανσκόι ήταν αλλεπάλληλες, συνεχείς και με δύο φανερές προθέσεις, να «μεγαλώσει» το θέμα και αφ' ετέρου να ποικιληθεί. Οι σκηνοθετικές επεμβάσεις ήταν καλόγουστες, πετυχημένες τις πιο πολλές φορές, εν πολλοίς θεμιτές. Το κακό ήταν πως αποκάλυπταν τις προθέσεις τους κι έτσι προδίδονταν πως ήταν αναγκαστικές. Ο θεατής ένιωθε πως οι προσθήκες, οι παρεμβολές, οι επαναλήψεις ήταν ξένο σώμα. Μεταμοσχεύσεις. Όλη αυτή η πληθώρα των επινοημάτων δεν προέκυπτε παρά ελάχιστες φορές, σαν αναγκαιότητα απ' το ίδιο το κείμενο. Όσο απ' το κείμενο διατήρησε την αυτονομία του, τη δραματική του αυτοτέλεια. Γιατί εδώ ακριβώς η σκηνοθεσία απέδη καταλυτική. «Ουκ εν τω πολλώ το ευ» έλεγαν οι αρχαίοι πρόγονοί μας. Και στην παράσταση της «Ανθρώπινης φωνής» μπήκαν τόσα που το έργο κατακερματίστηκε. Χορευτικά, φωτιστικά, παιχνιδίσματα με την εκφορά του λόγου, παύσεις αψυχολόγητες, αλλαγές ρούχων, επαναλήψεις του κειμένου, μετέβαλαν την παράσταση σε επίδειξη σκηνοθετικών τεχνασμάτων από πλευράς σκηνοθέτη και επίδειξη δεξιοτεχνίας από πλευράς ηθοποιού. Κι έτσι παρήχθη μεν εντύπωση, όχι όμως συναισθημα.

Η ηθοποιός Αλεξάνδρα Λαζαρίδου υποχρεώθηκε να συνεργήσει. Στην ιδιοσυγκρασία της, όμως, στην ευαισθησία που εξέπρεψε, στη σαγήνη της παρουσίας της, στη χάρη των κινήσεων, στη μουσικότητα της φωνής της χρωστάμε ό,τι αποκομίσαμε απ' την παράσταση. Η σκηνική της γοητεία μας αποσπούσε απ' τις σκηνοθετικές υπερβάσεις.